

Képzőművészeti nevelés

5. osztály

március

ANYAGOK ÉS TECHNIKÁK (A JELENBEN ÉS A MÚLTBAN)

A művészet az emberi civilizáció egyik viszonyítási pontja, mivel egy műalkotás (rajz, festmény, szobor) a történelemnek egy igazi oldalát tükrözi.

Ha szemügyre vesszük a műalkotást, hogy miképpen volt kigondolva, milyen anyagokkal, technikával volt megvalósítva, következtethetünk egy nép vagy egy személy gondolkodásmódjára, egy korszak jellemzőire, életszínvonalára.

A grafika

A vonal, a rajz művészete, az az ágazat, amelyben az ember a legrégebbi időktől kezdve fejezte ki magát. Kitűnő példa erre a barlangfestmények.

Több mint 10 000 év óta léteznek. Ujjukkal körvonalazták a képet, majd őrölt, puha kőzetekből készült festékekkel színezték ki. Ezeket állatszőrökből készült ecsetekkel dörzsölték a barlangok falaira.

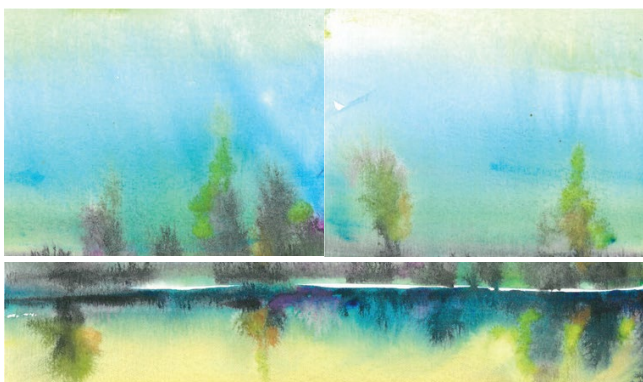
A következő évszázadokban a rajz ugyanolyan szerepet kapott, mint a festészet, az anyaguk is többféle volt: kréta, szén, ceruza. A XVIII. század végén Nicolas Jaques Conté feltalálta a grafitot (az ólomceruzabelet).

A grafikában leggyakrabban használt anyagok, a ceruza, a szén és a pasztell. A pasztell – színes száraz kréta, vagy összekeverve viasszal, olajjal (viaszkréta) – szívesen használták az impresszionisták fényhatás elérésére. 1880 után Edgar Degas kedvelt technikája lett. Hazánkban Ștefan Luchian emelte ezt a technikát a legmagasabb szintre.

A grafika más technikái, az idők folyamán, a fém-metszet, a litográfia a (könyomat) és a fametszet.

A festészet

Az ember megtalálta a természetben a festészetéhez szükséges anyagokat (ezek állati vagy növényi eredetűek). A XIX. század végén feltalálták a szintetikus színezőket. Az akvarellek, (vízfestékek) kaphatóak száraz és feloldott formában, pigmentje gumiarábigummal van keverve. Papírra vagy kartonra festünk vele, azonban a papír fehér színét használjuk a világos tónusok elnyerésére. Festésre finom, lágy szőrű, kerek ecsetet használunk. Temperával és guással különböző felületeken dolgozhatunk: papír, karton, selyem, üveg, stb. Száradásuk után a színek mattok, opálosak lesznek. Ugyanazt az ecsettípust használhatjuk, mint az akvarellnél. Száradás után a tempera kissé kivilágosodik, a guás viszont megőrzi ragyogását. Az olajfestészetet **Jan van Eyck** tökéletesítette a XV. század elején. Az olajfesték abban különbözik az akvarelltől, temperától, guástól, hogy ennek pigmentjeit olajjal keverik. Olajfestés esetén lehetőségünk van munkánkra többször visszatérni, mivel lassúbb száradással bír. Fakeretre kifeszített vászonra, kartonra vagy falemezre festhetünk, mindegyik felületet alapozó réteggel előbb lealapozzuk. A használatos ecsetek laposak, négyzetes élűek, a részletekhez vékonyabbak szükségesek.

Az akrilfestészet a harmincas évek találmánya. Ezek műgyanta alapúak, hamar száradnak, idővel nem sötétednek be, nem világosodnak ki. Bármilyen felületen alkalmazható (vászon, karton, papír, üveg, kő, fal). Gyors száradású, vízzel oldódó, bármilyen ecsettel kezelhető.

A szobrászat

A legrégebbi technikák egyike a faragás, azaz eljárás, amikor a fölösleges anyagot fokozatosan eltávolítjuk, míg a kívánt, elképzelt formát el nem érjük. Faragni lehet márványba, kőbe, fába, csontba, stb. anyagokba. A mintázás ugyanolyan régi, mint a faragás. Ennél a technikánál a lágy, képlékeny anyag (viasz, agyag) fokozatos hozzáadagolásával érjük el a kívánt formát.

Olvasd el a fenti ismertetőt és válaszolj a következő kérdésekre:

Sorolj fel egy pár technikát a művészetekben.

Milyen anyagokat használtak az idők folyamán a grafikában?

Milyen anyagokkal dolgoztak a festészetben?

Ki tökéletesítette az olajfestészetet?

Milyen anyagokat használtak a szobrászok?

Készítsd el ugyanazt a tavaszi tájképet felosztva a lapot két egyenlő részre, előbb a grafika (ceruza) majd a festés (tempera) technikájával.

Reneszánsz, barokk, klasszicizmus, rokokó

• A RENESZÁNSZ MŰVÉSZETE

(a XIV.-XVI. század)

A **reneszánsz** a gazdasági, politikai és társadalmi változások következtében jelenik meg, előbb Itáliában, majd innen szétterjed Európa-szerte mindenütt.

Altalában véve az emberiség története legragyogóbb időszakának tartják.

Az érdeklődés középpontjában az egyházi hatalom alól felszabadult ember áll, a természet és az emberi test szépségének és harmóniájának érzékeltetésére fektetik a hangsúlyt.

A humanizmus jelentős képviselői (humanizmus - a reneszánsz filozófiai irányzata, amely az **embert** helyezi érdeklődése középpontjába): *Dante Alighieri, Petrarca, Shakespeare, Cervantes, Dimitrie Cantemir*. A tudományokban *Leonardo da Vinci* és *Galileo Galilei* emelkedtek ki.

A művészetek fejlődése a gazdagok támogatásának köszönhető, akik felépített palotákat, fényűző villákat műalkotásokkal óhajtották díszíteni.

• A RENESZÁNSZ OLASZORSZÁGBAN

Az építészet egy új irányt követett: a paloták és a villák most már nem elszigeteltek, nem erődítmények, hanem a városokban helyezkednek el. A homlokzataik vonzóak, ívekkel és a kőművesmunkába jól illeszkedő **pilaszterekkel** díszítettek, valamint ajtók ablakok fölött elhelyezett **orommezőkkel**. A belső terek szélesek, monumentális lépcsőzettel, faragott balusztrádokkal és nagy ablakokkal. A legjelentősebb építész (Donato di Pascuccio d'Antonio) **Bramante**.

A szobrászat szétvált az építészettől. Egész alakos szobrok, mellszobrok, lovasszobrok készülnek kőből, márványból, bronzból, fából, terrakottából; kedvelt témák a legendás hősök, a férfi-, női- és gyermekportrék.

A festészetben vallási, történelmi és mitológiai témákat jelenítenek meg.

A legjelentősebb festők közül megemlítjük: *Paolo Uccellót, Sandro Botticellit, Tiziano Vecelliót, Leonardo da Vincit, Michelangelo Buonarrotit, Raffaello Santit*.

Leonardo da Vinci a reneszánsz óriása: egy személyben építész, fizikus, mérnök, vegyész, anatómus, festő és felfedező.

Leonardo da Vinci:
Hölgy hermelinnel

pilaszter - falpillér, fából kidomborodó husábalakú, általában lábazattal és oszlopfeccel ellátott oszlop, amely a fal megerősítésére, illetve annak díszítő elemeként szolgál.

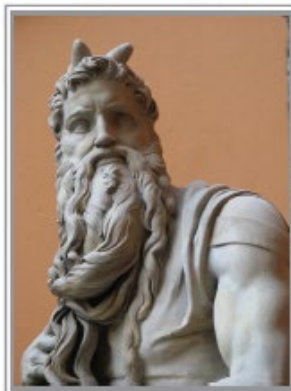
orommező - 1. párkánnyal szegélyezett, háromszög alakú építészeti elem, amely az építmény homlokzatát koronázza meg. 2. köríves vagy megtört párkánnyal kialakított épületelem, amely az emülethezáratra van az. attól stb. fölött található

Leonardo da Vinci:
Az utolsó vacsora

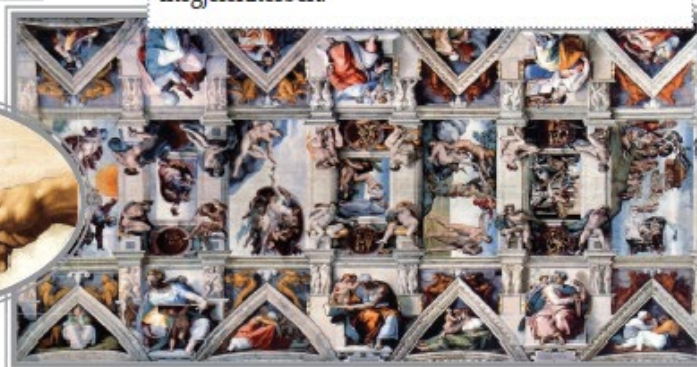
Leonardo da Vinci a Milánóban lévő *Az utolsó vacsora* című falfestményén az emberi temperamentumok igazi tanulmányozását valósítja meg. A középponti elhelyezésben Jézust látjuk, nemeslelkűen, teljes nyugodtsággal és beletörődéssel; Őt a tizenkét apostol veszi körül, mindannyian egyszerű emberek különböző magatartással és lelkiállapotokban: szenvedélyesség, felháborodás, düh, bánat, meglepődés, félelem, búskomorság.

Michelangelo Buonarroti, a reneszánsz másik óriása - szobrász, festő, mérnök, költő -, az embert dicsőítette minden alkotásában.

Mózes, az a szobor, amelyik egy erőteljes öregembert ábrázol dinamikus mozdulatban szigorú tekintettel.

A Sixtus-kápolna mennyezetén a jelenetek keretekbe vannak illesztve, amelyeket kifejező arcú prófétaalakok vesznek körül, erőteljes, lendületes megjelenítésben.

• A BAROKK

A **barokk stílus** Olaszországban jelenik meg a XVII. században azért, hogy erősebb vallási érzelmet keltsen visszanyerje az embereknek az egyház iránti bizalmát.

A barokk épület nagyszerű, pompás és monumentális épület, a díszítések túlszámainak szobrászi arcúlatával. Az architektonikus elemek elcsavarodottak, lekerekítettek, kitéve a magaslatoknak. Használják a **csavart oszlopot**, a **volutát**, az **ovális felületeket**.

Festészetben is, szobrászatban is az alakokat megfeszült, kicsavarodott, színpadias helyzetekben ábrázolják azért, hogy hangsúlyozzák a mozgás erejét.

Giulio Romano:
Az Oltimposz istenei

Az érzelmi hatás fokozására alkalmazzák a „trompe l'oeil” technikát (a festészetben a háromdimenziós illúzió-keltés művészi technikája) és a festői fény-árnyék kontraszt hatását.

Jelentős képviselők: Peter Paul Rubens, Jacopo Robusti Tintoretto, Rembrandt Harmensz van Rijn, Michelangelo Merisi da Caravaggio.

A művészek olyan érzelmeket fejeznek ki munkáikban, mint ekstázis (elragadtatás), szenvedés, nyugtalanág, feszültség, rémület stb.

Rembrandt műveiben a főszereplő a fény, amely a dolgokból és az alakokból árad.

csavart oszlop - olyan építészeti motívum, díszítő oszlopfajta, amelynek egy elcsavarodott kótélhez hasonlít.

voluta (csigavonal) - építészeti elem, amely csigaláki vagy kosszarvhoz hasonló barokk díszítőmunka.

voluta

csavart oszlop

Rembrandt van Rijn:
Vihar a Galilea-i tengeren

• A KLASSZICIZMUS

A klasszicizmus irodalmi és művészeti irányzat, a XVII. századi Franciaország jellemzője. A művészetben visszatérnek a klasszikus reneszánsz elvek, de az ókori művészetet követik példaként, a nemes arányok tanulmányozását, a magatartás szépségét, a tökéletes anatómiát. A rajz elsődlegességet nyer a szín fölött, a történelmi műnemre tevődik a hangsúly (a görög-római mintákat utánozzák).

Az építészet egyik jellegzetessége a franciaországi Versailles-i kastély, amelyet François Mansart építész tervezett.

A homlokzat klasszicista rendje meghatározza a vízszintes és függőleges vonalú rendezettséget.

A festészet képviselői Georges de La Tour, Luis le Nain.

Georges de La Tour:
A pásztorok imádása

• A ROKOKÓ

A rokokó díszített művészeti stílus, amely a XVIII. század első felében jelent meg Franciaországban.

Ez egy kifinomult stílus, megtaláljuk benne a vidám és világos színeket, a játékos ritmikát, a díszítőelemeket, mint például: az arabeszket, a fonatokat, a rezedákat, a füzérdíszeket.

Az építészetet egységesség jellemzi, mivel a folytonos, kecses C alakú görbe vonalak dominálnak, de megtaláljuk a szimbólumértékű, többjelentésű kagylót is.

A festészet élénk színekben tükrözi az arisztokratikus életmódot. Élettel teli, ünnepi jeleneteket ábrázolnak, de allegorikus vagy pásztorjeleneteket is kifinomult, vidám, dús alakokkal.

Antoine Watteau a szalonok és az elegáns ünnepek festője.

Olvasd el a négy képzőművészeti irányzat ismertetőjét és válaszolj a következő kérdésekre:

1. Hol jelent meg először a reneszánsz, barokk, klasszicizmus, rokokó?
2. Melyik században jelennek meg a fent említett irányzatok?
3. Sorolj fel mindenik irányzatnak egypár képviselőjét.

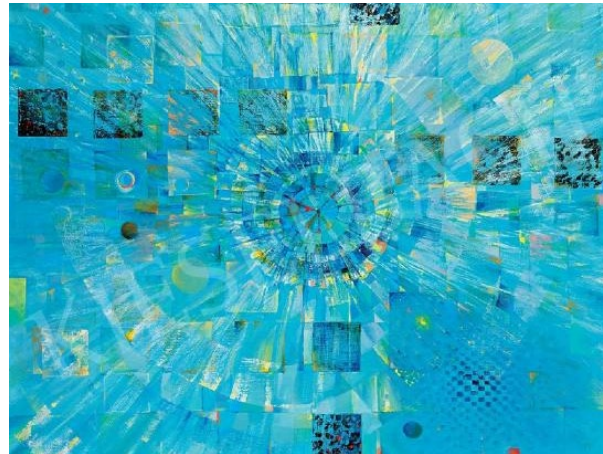
Képzőművészeti nevelés

7. osztály

március

Centrális kompozíció

A kiemelés, a hangsúlyozás eszköze, történhet mérettel, kontraszttal, elrendezéssel, eszközei a központi elhelyezés, mint például a Justitianus mozaik, vagy Leonardo utolsó vacsora. A vonal szintén a kiemelés eszköze, a lendületesen meghúzott vonal, nem egyszer szuggesztívebben tolmácsolja a lényegét, mint a plasztikus forma, (pl. barlangrajok, modern kontúrrajzok) Különösen alkalmas kiemelésre a vastag kontúrvonal. Még hatásosabb a körvonal, a kör ugyanis koncentrálja a figyelmet, arra kényszeríti, hogy annak zárt rendszerében keringjen, példaként említhető a szentek glóriája, Rembrandt fiának sapkája is kör alakú... A folt és a tónus megfelelően alkalmazva szintén jól szolgálhatja a kiemelést. A színek kiemelő szerepe közismert, különösen a sárga és a piros ugrik előre, messziről magára vonja a figyelmet. A színek különböző pszichológiai hatást váltanak ki, sőt egyik másíknak szimbolikus jelentése van.

<https://youtu.be/mbAT3XkJjS4>

Készíts te is egy centrális kompozíciót!

Képzőművészeti nevelés

8. osztály

március

A **csendélet** festőien csoportosított tárgyak és/vagy állatok ábrázolása. Leggyakrabban virágok, gyümölcsök, ételféleségek, szövetek, használati eszközök, hangszerek stb. szerepelnek rajta. Legismertebbek a virágcsendéletek.

Figyeld meg a következő csendéleteket, majd a videót és készíts te is egyet!

<https://youtu.be/isyR4OzTb5E>